

ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

«ЦІЛІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В АСПЕКТІ ЗМІЦНЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ТА МІЖНАРОДНОГО ПРАВОПОРЯДКУ»

"GOALS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN THE ASPECT OF STRENGTHENING THE NATIONAL AND INTERNATIONAL LEGAL ORDER"

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

ABSTRACTS OF THE INTERNATIONAL
SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE

27 жовтня 2023 року
October 27, 2023

Запоріжжя-Львів-Одеса-Ужгород-Харків-Чернівці
Zaporizhzhia-Lviv-Odesa-Uzhgorod-Kharkiv-Chernivtsi

Рекомендовано до друку:

Вченою радою юридичного факультету Запорізького національного університету, протокол № 4 від 21.11.2023;

Вченою радою юридичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка, протокол № 15 від 21.11.2023;

Вченою радою економіко-правового факультету Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, протокол № 4 від 29.11.2023;

Вченою радою юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет», протокол № 4 від 09.11.2023;

Вченою радою юридичного факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, протокол № 7 від 16.11.2023;

Вченою радою юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, протокол № 6 від 21.11.2023

Ц 23 Цілі сталого розвитку в аспекті зміцнення національного та міжнародного правопорядку: тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції (Запоріжжя-Львів-Одеса-Ужгород-Харків-Чернівці, 27 жовтня 2023 року). Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2023. 492 с.

До збірника увійшли тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції «Цілі сталого розвитку в аспекті зміцнення національного та міжнародного правопорядку», що відбулася 27 жовтня 2023 року. Співорганізаторами конференції стали юридичний факультет Запорізького національного університету, юридичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка, економіко-правовий факультет Одеського національного університету імені І.І. Мечникова, юридичний факультет Ужгородського національного університету, юридичний факультет Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна та юридичний факультет Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Редколегія: Бурдін В.М., д.ю.н., проф.; Вдовічен В.А., д.ю.н., проф.; Коломось Т.О., д.ю.н., проф.; Лазур Я.В., д.ю.н., проф.; Серьогін В.О., д.ю.н., проф.; Токарчук Л.М., д.ю.н., доц.

Редколегія може не поділяти погляди, викладені у збірнику. Автори опублікованих матеріалів несуть відповідальність за їх зміст. Тези друкуються в авторській редакції.

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ:

Бурдін Володимир Миколайович – декан юридичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка, доктор юридичних наук, професор;

Вдовічен Віталій Анатолійович – декан юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, доктор юридичних наук, професор;

Коломоєць Тетяна Олександрівна – декан юридичного факультету Запорізького національного університету, доктор юридичних наук, професор;

Лазур Ярослав Володимирович – декан юридичного факультету Ужгородського національного університету, доктор юридичних наук, професор;

Серьогін Віталій Олександрович – декан юридичного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, доктор юридичних наук, професор;

Токарчук Людмила Михайлівна – декан економіко-правового факультету Одеського національного університету імені І.І. Мечникова, доктор юридичних наук, доцент, заслужений юрист України.

ДОЦІЛЬНІСТЬ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЯК КОНСТАНТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ПРАВОПОРЯДКУ

Вдовічен Віталій Анатолійович,
доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри публічного права,
декан юридичного факультету
Чернівецького національного
університету імені Юрія Федьковича

Сталість та ефективність адміністративної відповідальності має пропорційну залежність від добре прописаних у законодавстві актуальних, дієвих адміністративних санкцій, правосвідомості членів суспільства та високої правової культури учасників правовідносин. При дотриманні всіх зазначених вище умов, можна стверджувати про актуальність класичного погляду щодо мети адміністративної відповідальності, що розраховано на високоморальне суспільство, де інститут адміністративних стягнень працює за відповідною схемою – за вчинений проступок (адміністративне правопорушення) передбачається стягнення як з метою виховання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, у дусі додержання законів України, поваги до правил співжиття, так і запобігання вчиненню нових правопорушень як самим правопорушником, так і іншими особами.

Актуалізація питання «доцільності» адміністративної відповідальності для забезпечення сталого розвитку національного правопорядку пов'язана з тим, що регулювання суспільного життя правовими інструментами доволі часто має своїм підґрунтям саме співвідношення «факт – мета – дія – результат». Тому, враховуючи константу «доцільності» встановлюються та визначаються міри та заходи юридичної відповідальності, покладаються обов'язки чи обмежуються права суб'єктів суспільних відносин. Прикладом доцільності може слугувати термін «трансформація юридичної відповідальності» [1, с. 247], тобто законодавець передбачає, що за наявності достатніх підстав міри юридичної відповідальності більш суворого характеру можуть бути замінені на міри менш суворого характеру, а за інших обставин навіть замінено заходом суспільно-виховного впливу, ще в інших – заходи юридичного впливу зовсім не застосовуються. Завдання кожної юридичної відповідальності переплітаються в системі права, проте кожен вид відповідальності має свою першочергову мету та значення. Можна сказати, що визначальну роль в ефективному і налагодженому механізмі попередження та профілактики правопорушень відіграє такий правовий важіль у суспільстві як присутність адміністративної відповідальності у загальній законодавчій системі захисту публічних інтересів.

Аналіз юридичної літератури дозволяє нам виокремити декілька позицій щодо природи та розуміння «доцільності» як в правозастосуванні, так і в праві вцілому, що переслідує певну мету, яка в свою чергу є чітко визначеною цінністю – права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави: 1) вимога доцільності пояснює загальну спрямованість і мету правозастосування, тому поняття доцільності правозастосовної діяльності має щонайменше два смислових прошарки: в першому випадку доцільність правозастосовної діяльності передбачає цілеспрямованість й ефективність такої діяльності, а у другому поняття доцільності співвідноситься з поняттям оптимальності [2, с. 3]; 2) категорія доцільності є предметом вибору при здійсненні судового розсуду в разі застосування при розгляді та вирішенні конкретної справи відносно-визначеної правової норми або положень постанов Верховного суду, Конституційного суду, що закріплюють зазначену категорію або встановлюють цілі, завдання закону чи іншого нормативного акта. Отже, обов'язок суду знаходити доцільне рішення при застосуванні розсуду за чинним цивільним процесуальним правом і не може розглядатися як вимога, що пред'являється до судових рішень поряд з вимогами законності, обґрунтованості [3, с. 4]; 3) доцільність полягає у відповідності діяльності правозастосовних органів конкретним умовам часу з урахуванням особливостей особи, стосовно якої здійснюється правозастосовна діяльність, та особливостям конкретної ситуації. Основним завданням правозастосовного органу вбачається необхідність обрання у межах відповідної норми того рішення, яке найповніше відображає зміст закону [4, с. 26]; 4) принцип доцільності заснований на потребах держави, суспільства і особистості; реалізується як у правотворчій, так і правозастосовчій діяльності; знаходить безпосереднє вираження у виборі та реалізації найбільш ефективного, оптимального, у кожному конкретному випадку рішення [5, с.19]; 5) доцільність у праві – це завжди щось оптимальне, що відповідає якимсь конкретним умовам, обставинам, без врахування яких норма не буде досягати мети, споконвічно в неї закладеної. Відповідність доцільності означає відповідність загальному духу, ідеї закону [6, с. 167].

Інша сторона константи «доцільності» в адміністративній відповідальності знаходить своє застосування не лише у визначенні правової природи такої відповідальності. Мову можна вести і про механізм реалізації «доцільності» у вузькому значенні, тобто її застосування, так би мовити, всередині самої ж адміністративної відповідальності – під час встановлення особі міри адміністративної відповідальності. Приділення особливої уваги цій засаді саме в сфері призначення адміністративних стягнень пов'язане з тим, що притягнення винного до відповідальності має відповідати легітимній меті. І як відзначається в науковій літературі, що на цей час ця мета відрізняється від мети раннього періоду існування держави

і права, коли в основі відповідальності знаходився принцип таліону. Тобто, наразі метою покарання не є помста або відплата правопорушникові. Натомість мета адміністративної відповідальності (та й юридичної відповідальності загалом) набула більш розгорнутого та гуманного характеру. Так, метою матеріальної відповідальності є компенсація шкоди, заподіяної роботодавцеві діями працівника, що зумовлює її правовідновлювальний характер; мета дисциплінарної відповідальності – це забезпечення дисципліни [7, с. 10]. Що ж стосується вираження доцільності в середині самої ж адміністративної відповідальності, то вона полягає в індивідуалізації заходів стягнення або заходів впливу залежно від тяжкості адміністративного проступку, з урахуванням особистості правопорушника, його матеріального статку, обставин вчинення діяння. Застосування «доцільності» також означає відповідність обраного заходу впливу цілям самої ж відповідальності. Якщо такі цілі можуть бути досягнуті іншим шляхом, то можливим і доцільним буде звільнення правопорушника від стягнення, однак це не означає, що держава не реагуватиме на поведінку такої особи. Наприклад, відповідно до статті 22 Кодексу України про адміністративні правопорушення за малозначності вчиненого адміністративного правопорушення орган (посадова особа), уповноважений вирішувати справу, може звільнити порушника від адміністративної відповідальності і обмежитись усним зауваженням [8]. Крім того, варто звернути увагу і на винятковий характер умов притягнення до адміністративної відповідальності неповнолітніх осіб – доцільно враховувати їхні вікові, психологічні, моральні, фізіологічні та інші особливості, а також зважати на умови їхнього соціального виховання та правового захисту. Тому, врахування гуманного ставлення до неповнолітніх (які вчинили проступки) повинно узгоджуватися з доцільністю такої адміністративної відповідальності, і в той же час це має сприяти попередженню та запобіганню вчиненню нових протиправних діянь такими особами.

Отже, в ракурсі забезпечення сталого розвитку національного правопорядку константа доцільності адміністративної відповідальності демонструє останню як правовий наслідок неприйнятної форми поведінки осіб, неприйнятної форми реалізації їхніх прав та неналежного здійснення обов'язків у соціумі і забезпечує варіативність застосування заходів впливу або ж адміністративних стягнень до осіб-правопорушників. Варто зауважити, що «доцільність» забезпечується самою природою санкцій охоронних норм – вони мають відносно визначений та/або альтернативний характер. І, звичайно, що будь-яке адміністративне правопорушення по своїй правовій природі має тягти реакцію з боку держави в особі уповноважених органів. Ця реакція виражається в невідворотності покарання правопорушника і у відновленні порушених суспільних відносин.

Список використаних джерел:

1. Перепелюк А.М. Принципи та вимоги права як основоположні засади правозастосовчої діяльності. *Альманах права*. 2012. Вип. 3. С. 245-249.
2. Бочаров Д.О. Правозастосовча діяльність: поняття, функції та форми: проблемні лекції. Дніпро : АМСУ, 2006. 73 с.
3. Васильєв С.В. Принцип доцільності у цивільному судочинстві України. *Теорія і практика правознавства*. 2015. Вип. 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/tipp_2015_2_12
4. Борисенко М.О. Ознаки та принципи правозастосовної діяльності: теоретичний аспект. *Вісник Академії адвокатури України*. 2015. Т. 12. № 3. С. 23-29.
5. Борщевський І. В. Доцільність в системі принципів застосування норм права. *Вісник Південного регіонального центру НАПН України*. 2020. № 23. С. 16-20.
6. Балобанова Д. О. Теорія криміналізації: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Одеса, 2007. 200 с.
7. Прийма С. В. Принцип доцільності тлумачення права. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2019. №8. С. 8-14
8. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984 № 8073-X в редакції від 14.10.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (дата звернення: 19.10.2023).

**ДАЙДЖЕСТ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ, ЯКІ ВИЗНАЧАЮТЬ
ЕФЕКТИВНІСТЬ МЕХАНІЗМІВ ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ
НАСИЛЬСТВУ**

Гаран Ольга Володимирівна,
доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри адміністративного
та господарського права
економіко-правового факультету
Одеського національного
університету імені І.І. Мечникова

Європейські стандарти подолання домашнього насильства виступають базисом для національного законодавства України у сфері запобігання та протидії домашньому насильству [1], [2, с. 37]. Ці стандарти ґрунтуються на глибокому усвідомленні неприпустимості подібного насильства, яке є грубим порушенням прав людини.

Європейських положення у сфері запобігання та протидії домашньому насильству діють за 5-ма умовними напрямками, кожен із

Наукове видання

Тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції

**ЦІЛІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В
АСПЕКТИ ЗМІЦНЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО
ТА МІЖНАРОДНОГО ПРАВОПОРЯДКУ**

(м. Харків, 27 жовтня 2023 року)

Відповідальний за випуск: В.О. Серьогін

Комп'ютерна верстка: В.О. Серьогін

Підписано до друку: 29.11.2023 р. Формат 60х90/16
Обсяг 30,7 ум.-друк. арк. Папір офсетний. Друк різнограф.
Наклад 100 прим. Зам. № 184.

Надруковано у центрі оперативної поліграфії ТОВ «Рейтинг».
Свідоцтво про держ. реєстрацію ю.о. А00 № 507350.
61003, м. Харків, пров. Соляниківський, 4
Тел. (057) 771-00-92, 771-00-96, (057) 700-53-51, 714-34-26